

Mateja Drnovšek, Osnovna šola Polje

SPODBUJANJE UČENCEV K TEKMOVANJU IZ ZGODOVINE S TABOROM IN INTERAKTIVNIMI METODAMI

UVOD

V posameznem šolskem letu je za osnovnošolske učence, tako na razredni kot tudi na predmetni stopnji, organiziranih veliko tekmovanj. Številna med njimi organizira ZRSŠ (Zavod RS za šolstvo), še enkrat toliko pa se jih organizira v okviru ZOTKS-a (Zveza za tehnično kulturo Slovenije), DMFA (Društvo matematikov, fizikov in astronomov Slovenije) in drugih institucij. Tekmovanja si tako lahko hitro sledijo eno za drugim in učenci se poleg šolskih obveznosti znajdejo v položaju, ko imajo v štirinajstih dneh še štiri popolnoma različna tekmovanja. Šole se praviloma udeležijo vsakega izmed tekmovanj in k njim pritegnejo vedno ene in iste učence. To so učenci, ki so tudi drugače učno precej uspešni in tudi sami po sebi motivirani za tekmovanja ter imajo željo po uspehu. Kljub notranji motiviranosti se na tolikšno število tekmovanj z različnih področij ne morejo uspešno pripraviti. Še posebej zato, ker je treba upoštevati, da gre kljub nenehnemu poudarjanju pomena sprotnega učenja pri učencih na tej stopnji praviloma še vedno za kampanjsko učenje dan pred testom ali v tem primeru pred tekmovanji.

Zaradi omenjenih dejavnikov smo se v šolskem letu 2012/2013 odločili za drugačen pristop. Presekali smo z rutino šolskega vsakdanjika ter učenje spremenili v zabavo. Pomembno je, da se stvari lotimo drugače in da je učencem ta način dela blizu. V ta namen je bil v prvi fazi za pripravo na šolsko tekmovanje organiziran vikend tabor, na katerem smo poleg klasičnega načina usvajanja znanja – prebiranja literature, razlage, skupinskega dela in izpisovanja – uporabili tudi igro vlog, po vsakem končanem sklopu pa smo rešili tudi kviz, izdelan s programom HotPotatoes. V drugi fazi priprav za področno tekmovanje smo precej uporabljali tudi IKT. Uporabili smo programe Google docs, Lino It in Glogster. Ves čas priprav so bili učenci o poteku priprav obveščeni tudi prek spletne strani: knjiznica.weebly.com, ki ima podstran, namenjeno posebej pripravam na tekmovanje iz zgodovine. Način, kako učence motivirati, da bi se večkrat odločili za tekmovanje iz zgodovine, je bil s podobnim prispevkom predstavljen tudi v zborniku SIRikta 2013.¹

MLADI IN UPORABA MODERNE TEHNOLOGIJE

Samo slabih dvajset let nazaj, bi težko našli družine oziroma mlade, ki imajo tako neomejen dostop do računalnikov. Danes je že samoumevno, da imajo mladi računalnik doma, v svoji sobi, dobijo pa ga že v najzgodnejših letih. Z njegovo pomočjo se učijo prvih črk, motoričnih sposobnosti z igranjem videoigric. Računalniki, mobilni telefoni, tablični računalniki, svetovni splet so za njih pogosto najboljši prijatelji. S pomočjo interneta in preostalih novih tehnologij se povezujejo s širnim svetom. Prek Facebooka in Twitterja sklepajo prijateljstva s popolnimi neznanci. Najbolj v ospredju je danes prav računalnik in zmožnost prek njega pridobivati številne informacije, znanje o drugačnem svetu.

Nove medije lahko označimo z naslednjimi značilnostmi: interaktivnost, socialna povezanost, več možnosti uporabe teh medijev, avtonomija uporabnikov, igrivost, zasebnost, razkrivanje sogovorniku je odvisno od tebe samega.² Bistvena razlika med starimi in no-

¹ Drnovšek, M. (2013). Drugačen pristop k pripravam na tekmovanje iz zgodovine. Mednarodna multikonferenca Splet izobraževanja in raziskovanja z IKT – SIRikt 2013, Kranjska Gora, 15.–17. maj 2013 (str. 548–555). Ljubljana: Miška. Dostopno na: http://prispevki.sirikt.si/datoteke/sirikt_e_zbornik_2013.pdf (dostop: 9. 10. 2013).

² McQuail, D. (2005). *McQuail's Mass Communication Theory*. London, Thousand Oaks, New Delhi: Sage, str. 143.

vimi mediji je že ta, da internet vključuje vse stare medije: radio, film, televizijo, časopise. Nove tehnologije omogočajo sprejemanje in oddajanje alternativnih kulturnih pogledov, so zelo razpršene, povezujejo se lahko internacionalno, kar omogoča stik s celotnim svetom.³

Računalnik in televizija, predstavljata za mlade okno v svet in menijo, da zaradi tega razumejo dogajanje v družbi. Nezavedno jim mediji predstavljajo vodiča, ki posreduje pomembne, dobre in zaželene podobe. Mladim je prek medijev na voljo množica interpretacij kulturnih dobrin, izkušenj in življenjskih stilov.⁴

UPORABLJENI PROGRAMI

E-gradiva so postala sestavni del e-izobraževanja (izobraževanja na daljavo). Gre za elektronska učna gradiva, ki kakovostno dopolnjujejo učenje, vplivajo na večjo motiviranost učečih se in olajšajo pridobivanje znanja. E-gradiva so lahko učbeniki, delovni zvezki, navodila za uporabo različnih računalniških orodij, učni pripomočki za učitelje, mentorje, učeče se (preglednice, animacije ipd.), naloge za preverjanje in utrjevanje znanja, atlasi, izobraževalni portali ... Prednosti e-učenja so: svobodna izbira časa in kraja izobraževanja, prilagajanje hitrosti učenja lastnemu ritmu, sprotno preverjanje doseženih učnih rezultatov, prilagoditev učnih vsebin lastnemu predznanju in potrebam, dostopnost učnih vsebin tudi po zaključenem izobraževanju in večkratno obnavljanje znanj.⁵

Pri samih pripravah na tekmovanje iz zgodovine so bila uporabljena naslednja računalniška orodja, ki so vsa brezplačno dosegljiva na spletu:

HotPotatoes – precej poznan in pogosto uporabljen program za izdelavo različnih vrst spletnih kvizov, ki vključuje pet različnih aplikacij (JCloze, JCross, JMatch, JMix in JQuiz). Program je dokaj preprost za izdelavo kvizov in učenci ga hitro usvojijo, tako da pri reševanju kviza ni težav. Omogoča enostavno dodajanje fotografij, ki kviz obogatijo, pripomorejo k pravilnim odgovorom in kvizu dodajo tudi estetsko vrednost. Prednost tega programa je tudi, da učenci dobivajo sprotne informacije o svojih odgovorih. Program je prosto dostopen od leta 2009.

Google Docs so prosto dostopne aplikacije, ki jih omogoča Google prek svojega servisa Google Drive. Uporabnikom omogoča, da na spletu ustvarijo dokument, ki ga lahko ureja več uporabnikov hkrati. Med Googleve dokumente so bili kot zadnji dodani Googlevi obrazci. Z njihovo pomočjo lahko zbiramo zelene informacije ter ustvarimo anketni vprašalnik ali spletni kviz. Podatki se prek spleta posredujejo avtorju Googlevega obrazca.

Lino It je prosto dostopen program, ki omogoča izdelavo multimedijske oglasne table, na katero lahko vsak prilepi svoj listič s sporočilom. Sporočila so lahko v obliki besedila ali pa so to videovsebine, slike in tudi dokumenti. Prosto lahko izbirate velikost lističev, njihovo barvo in velikost pisave.

Glogster je bil predstavljen leta 2007. Gre za izdelavo interaktivnih plakatov, na katerih lahko uporabimo besedilo, različne grafične oblike, dodajamo glasbo ali filmčke.

PRIPRAVE NA TEKMOVANJE

Zavod Republike Slovenije za šolstvo julija vsako leto razpiše novo temo za tekmovanje iz zgodovine, ki po navadi ni vezana na učni načrt oziroma na obravnavano snov pri pouku. Sam izbor literature je za osnovnošolske učence precej zahteven in zelo obsežen. Tekmovanje je organizirano za zadnja dva razreda osnovne šole, torej osmošolce in devetošolce. V šolskem letu 2012/2013 je bila razpisana tema: Tehnološke spremembe na Slovenskem v 19. in začetku 20. stoletja ter njihov vpliv na življenje.

Kljub težavnosti stopnji in obsežnosti zahtevane literature je v zadnjih dveh letih na šoli za to tekmovanje vedno dovolj zanimanja. V preteklosti temu ni bilo tako. Zaradi tega je bila ob prevzemu tekmovanja tudi sprejeta odločitev o drugačnem načinu dela z učenci, da smo jih spodbudili k tekmovanju in tako tudi povečali zanimanje za zgodovino. Če bi učencem, ki se prijavijo na tekmovanje, samo razdelili predpisano literaturo, bi veliko le-te končalo nepredelane, saj je treba razumeti, da imajo učenci v istem tednu kot tekmovan-

3 McQuail, D. (2005). *McQuail's Mass Communicatuon Theory*. London, Thousand Oaks, New Delhi: Sage, str. 138.

4 Featherstone, M. (1991). *Consumer culture and postmodernism*. London: Sage Publications str. 114.

5 Mestna knjižnica Ljubljana. (2012). E-izobraževanje. Dostopno na: <http://www.mklj.si/index.php/digitalna-knjiznica/e-izobrazevanje> (dostop: 28. 1. 2013).

je tudi teste in druga tekmovanja. Tekmovanje iz zgodovine bi zaradi zahtevnosti literature hitro potisnili na stran. Da bi učenci vsaj prebrali predpisano literaturo, smo organizirali poseben tabor. Združili smo ga s pripravami na tekmovanje iz astronomije, ki vsako leto poteka v istem tednu. V tem šolskem letu so se nam pridružili tudi nadarjeni učenci iz sedmega razreda, da smo znižali stroške tabora.

Tabor je potekal zadnji vikend v novembru, tik pred samim tekmovanjem. V ta teden je bil postavljen namenoma, da bi bilo usvojeno znanje še sveže. Odpravili smo se v bližnji ČŠOD Medved, ki zaradi priprav na tekmovanje iz astronomije omogoča tudi ogled zvezd. Točno ta ČŠOD je bil izbran tudi zaradi bližine, saj so drugače stroški prevoza previsoki, tabor pa se šteje kot nadstandardni program, katerega stroške morajo kriti starši.

Če bi vse priprave potekale samo kot klasična oblika pouka, bi se učenci tega načina dela zelo hitro naveličali. Zato je bila poleg prebiranja literature, razlage, skupinskega dela in izpisovanja vpeljana tudi igra vlog. Tako je bil organiziran družabni večer, na katerega so se učenci pripravljali v soboto popoldan v okviru pouka. Vsaka skupina učencev je dobila posebno nalogo, kaj morajo svojim sošolcem prek igre vlog predstaviti. Vsebina je bila vedno vzeta iz predpisane literature. Skupina fantov je morala prek igre predstaviti gibanje sindikatov in njihove proteste, dekleta so s pogovorom ob kavici in opravljanjem predstavljala oblačilno kulturo, ena od skupin je imela nalogo odigrati operacijo, spet druga je predstavljala skupino kmetov, ki se prerekajo zaradi krompirja.

Učenci se seveda niso izognili niti klasičnemu načinu poučevanja. Pri lažji snovi je moral vsak najprej prebrati posamezni sklop, npr. vse v povezavi z napredkom v kmetijstvu, nato je sledila še razlaga. Pri zahtevnejši literaturi so učenci delali v skupinah in so morali oblikovati zapiske v zvezke. Posamezna skupina je svoje zapiske predstavila še preostali skupini, poleg pa sta sledili še učiteljeva razlaga in obrazložitev neznanih izrazov. Po vsakem predelanem sklopu literature so učenci usvojeno znanje preverili s pomočjo reševanja spletnega kviza, ki je bil izdelan s programom HotPotatoes. Uporabljena je bila aplikacija JQuiz, v kateri sta bili uporabljeni dve vrsti vprašanj: »Odključaj polje pred pravilnimi odgovori« in »V iskalno polje napiši ustrezen odgovor«.

Po končanem šolskem tekmovanju je sledil drugi sklop priprav. To so bile priprave na področno tekmovanje, ki vsebuje novo dodatno literaturo, ki je na taboru nismo obravnavali. Priprave za učence, ki so se uvrstili na področno tekmovanje, so potekale po pouku enkrat tedensko. Da bi jim ostale zanimive in bi se priprav udeleževali, je bil vsakič uporabljen drugačen način preverjanja njihovega pridobljenega znanja.

Drugi del obvezne literature je vseboval tudi dokumentarni film o bratih Rusjan – prvih slovenskih letalcih. Učenci so pred ogledom filma že videli vprašanja, da so vedeli, na kaj morajo biti še posebej pozorni pri ogledu. Skupaj smo si pogledali film, nato pa so učenci doma rešili predhodno sestavljen kviz/vprašalnik, narejen s pomočjo Google obrazca.

URNIK POUKA

PETEK			
Čas	1. skupina	2. skupina	3. skupina
15.00 - 18.00 4 PU	Izumitelji na Slovenskem v 19. in začetku 20. stoletja: življenje in delo (izumi, iznajdba)	Razdalje in enote v astronomiji Naloge izbirnega tipa. Zahtevnejše naloge: hitrost svetlobe, gravitacijska sila, kroženje planetov (razlaga, računske naloge)	
	Razdalje in enote v astronomiji Naloge izbirnega tipa Zahtevnejše naloge: hitrost svetlobe, gravitacijska sila, kroženje planetov (razlaga, računske naloge)	Izumitelji na Slovenskem v 19. in začetku 20. stoletja: življenje in delo (izumi, iznajdba)	Konstruiranje s zbirko Fischer tečtnik* (nadarjeni 7. razred)
19.45 - 22.00 3PU	Življenje zvezd (ogled filma) Opazovanje zvezd in nočnega neba, orientacija po zvezdah		
SOBOTA			
	Agrarna kriza in izseljevanje.	Uporaba zvezdne karte	
8.15 - 12.00 5PU	Uporaba zvezdne karte	Agrarna kriza in izseljevanje.	Konstruiranje s zbirko Fischer tečtnik* (nadarjeni 7. razred)
	Spremembe v industriji in televizstvu.	Ogled filmov o planetih našega Sončevega sistema	
15.00 - 18.45 5 PU	Ogled filmov o planetih našega Sončevega sistema	Spremembe v industriji in televizstvu.	Računalniške predstavitve s področja astronomije (nadarjeni 7. razred)
	Družabni večer		
NEDELJA			
9.00 - 12.00 4 PU	Spremembe v prometu	Uporaba zvezdne karte - utrjevanje Zahtevnejše naloge Reševanje tekmovalnih nalog	
	Uporaba zvezdne karte - utrjevanje Zahtevnejše naloge Reševanje tekmovalnih nalog	Spremembe v prometu	Konstruiranje s zbirko Fischer tečtnik* (nadarjeni 7. razred)

*konstrukcije naprav, strojev in mostov

CELOTEN PROGRAM (okvirni - do sprememb lahko pride zaradi dejavnosti v ČŠOD ali vremena)

PETEK	SOBOTA	NEDELJA
12.00 - 13.00 Vožnja Polje - Medvedje brdo	7.00 - 8.00 Zajtrk	7.00 - 8.00 Zajtrk
13.00 - 14.00 Namestitiv	8.00 - 12.00 POUK	8.00 - 9.00 Igre na igrišču
14.00 - 15.00 Kozilo	12.00 - 13.30 Športne igre	9.00 - 12.00 POUK
15.00 - 18.00 POUK	13.30 - 14.00 Kozilo	12.00 - 13.00 Pospravljanje sob
18.00 - 19.00 Počitek	14.00 - 15.00 Sprehod, ogled okolice	13.00 - 14.00 Kozilo
19.00 - 19.30 Večerja	15.00 - 19.00 POUK	14.00 - 15.00 Vožnja Medvedje Brdo - Polje
19.30 - 22.00 Opazovanje zvezd (POUK)	19.00 - 19.30 Večerja	
	19.30 - 22.00 Družabni večer	

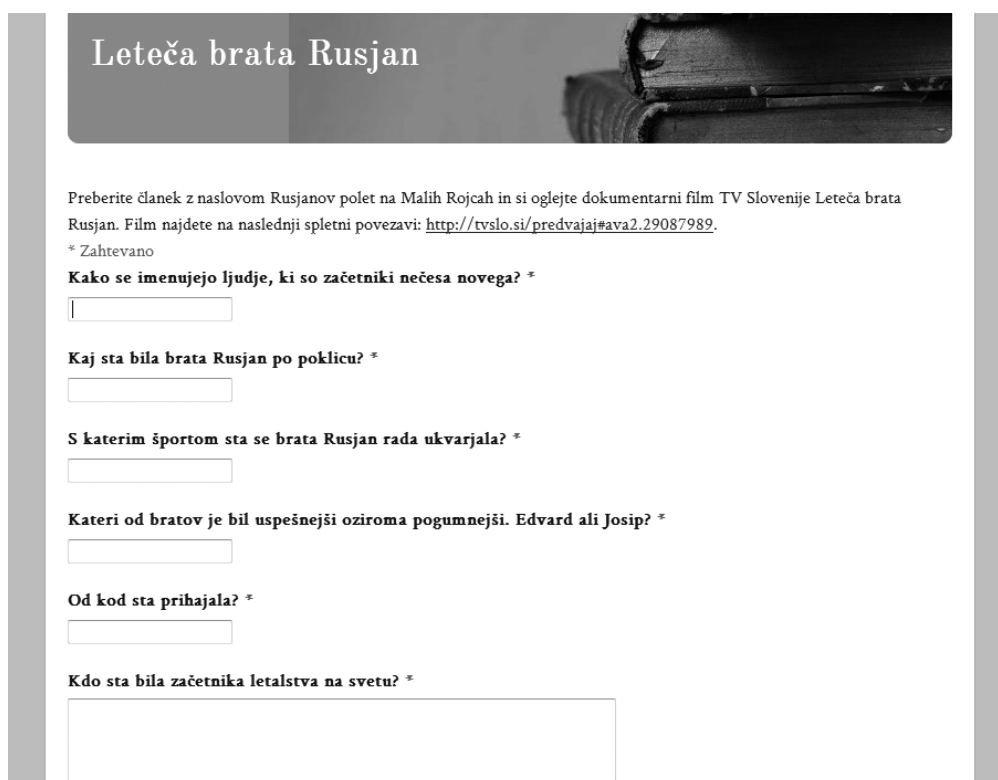
Slika 1: Program tabora.

Slika 2: ČŠOD Medved.

Slika 3: Kviz, izdelan s programom HotPotatoes.

Slika 4: Vprašalnik, izdelan s pomočjo Googlovih obrazcev.

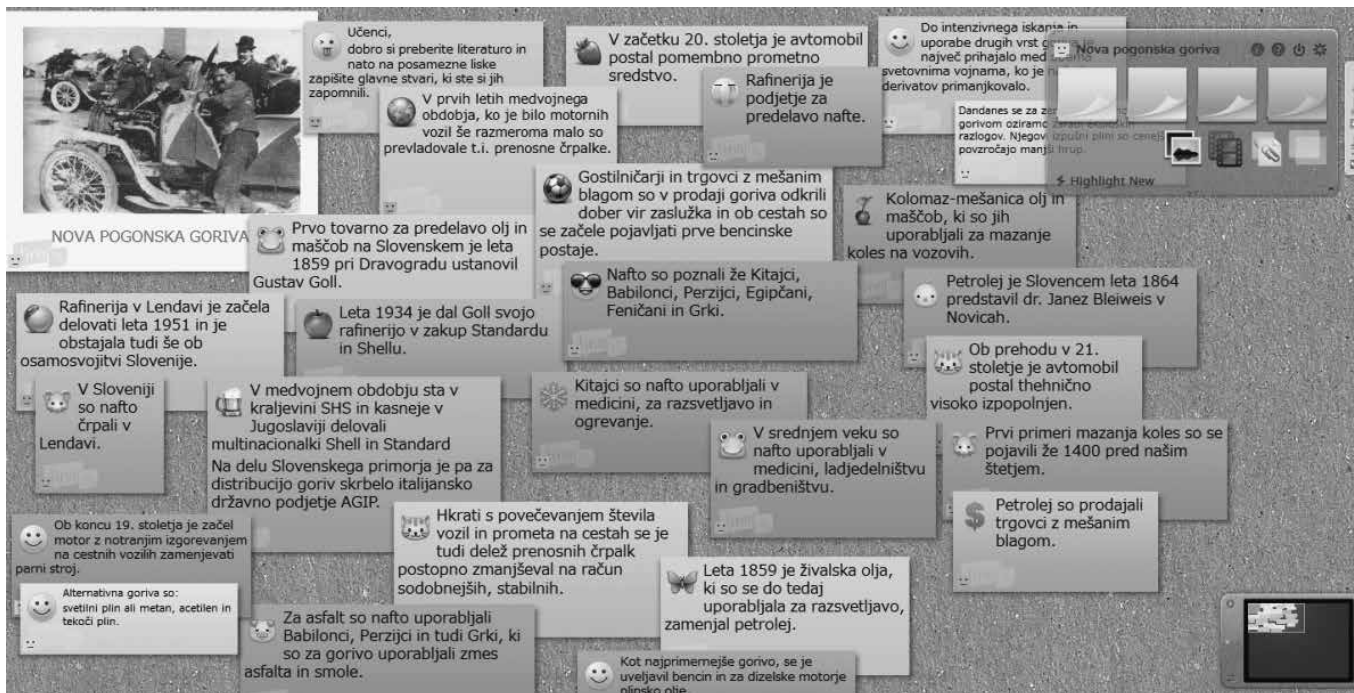
Objavljen je bil na spletni strani knjižnice (knjiznica.weebly.com), podstran tekmovanje iz zgodovine. Na obrazcu samem je bila objavljena tudi povezava do filma. Tako smo preverili, ali so si film ogledali tudi učenci, ki se priprav zaradi različnih razlogov niso mogli udeležiti, hkrati pa so učenci doma še enkrat ponovili vse, kar so že izvedeli v šoli. Prednost dela doma je bila tudi, da so vprašalnik lahko rešili še isti dan ali nekaj dni pozneje, če so imeli takrat več časa. Hkrati se je ves čas videlo, kdo med učenci se je pripravljaj na tekmovanje in kdo ne.

Ob obravnavi novih pogonskih goriv, kjer je bila učencem snov zelo tuja, literatura pa precej podrobna, smo le-to najprej prebrali skupaj, nato pa so si jo učenci razdelili po poglavjih. Vsak je moral svoje poglavje prebrati še enkrat in iz njega izluščiti tri do štiri pomembna dejstva in si jih podčrtati. Nato smo skupaj odšli v računalniško učilnico, kjer smo dostopali do interaktivne »oglasne deske« s programom Lino It. Vsak od učencev je trditve oziroma pomembna dejstva, ki si jih je podčrtal v literaturi, prilepil na »oglasno desko« v obliki samolepilnih lističev. Tako je nastala tabla z izpiski, učenci pa so si jo lahko vedno ogledali na spletni strani.

Učenci so lahko dodatne listke in izpiske oziroma trditve prilepili tudi doma, saj je dostop do interaktivne oglasne table omogočen od koder koli.

Bolj zabavna je bila obravnava bolj ali manj znanih in priznanih velikih izumiteljev z območja Slovenije. Po prebrani literaturi in pogovoru o pomenih njihovih izumov za današnji svet smo izdelali interaktivne plakate s pomočjo programa Glogster. Tako kot vse preostalo so bili tudi ti objavljeni na spletni strani.

V primerjavi s preteklimi leti se je, tudi zaradi načina dela, veliko več učencev odločilo, da se udeleži tekmovanja. V šolskem letu 2012/2013 se je tekmovanja tako udeležila več kot

Slika 5: Lino It z objavljenimi lističi učencev.

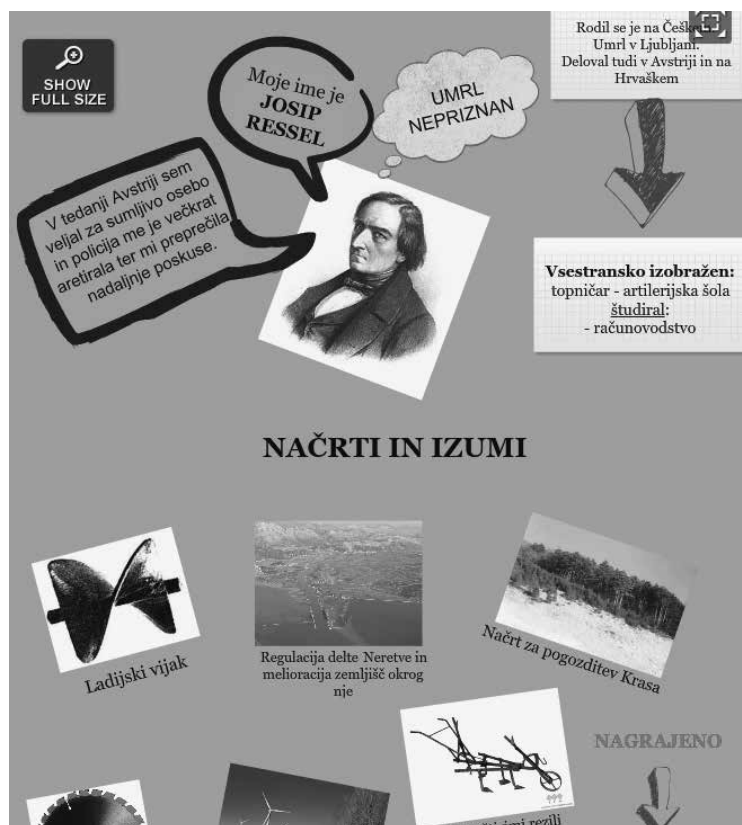
polovica vseh učencev, ki imajo možnost pristopiti k tekmovanju iz zgodovine. Rezultati tekmovanja so se tako na šolskem kot tudi na področnem tekmovanju izboljšali.

SKLEP

Kljub množici tekmovanj, ki so organizirana v okviru osnovnošolskega izobraževanja, in določnim kritikam, da se preveč spodbuja tekmovalnost med učenci, se le-teh učenci radi udeležujejo. Če pri tem pridobijo dodatno znanje, je to še toliko boljše. Dejstvo seveda ostaja, da se učenci ob množici vseh dejavnosti, ki se jih udeležujejo, ne uspejo ustrezno pripraviti na posamezna tekmovanja in se pogosto zgodi, da se jih nekateri udeležijo povsem nepripravljeno. Ker to ni smiselno, sta organizacija tabora in drugačen način priprave učencev na tekmovanje zelo zaželena.

S predstavljenim načinom se učenci uspešno prebijejo čez predpisano literaturo, ki bi drugače ostala neobdelana. Način priprave dojemajo kot igro, zdi se jim zabaven in se pripravljajo zato radi udeležujejo. Nevede se poleg tega naučijo dodatnih računalniških programov ali se z njimi vsaj seznanijo. To jim je zelo zanimivo in si svoje izdelke in izdelke sošolcev večkrat ogledajo ter tako ponovno osvežijo svoje znanje, ki so ga pridobili med pripravami.

Takšen način dela omogoča bolj intenzivno delo s sposobnejšimi učenci in reševanje in obdelavo tudi zahtevnejših nalog na zabaven način, vzbuja zanimanje za zgodovino, spodbuja branje strokovne literature in navaja na samostojno iskanje podatkov. Učenci se

Slika 6: Interaktivni plakat o Josipu Resslu.

tako seznanijo tudi z vsebino in literaturo, ki je zunaj učnega načrta, in to je zelo uspešen način, kako jih pridobiti na svojo stran. Takšen način dela se bo uporabljal tudi z naslednjimi generacijami.

Za prihodnja šolska leta načrtujemo podobno izvajanje priprav na tekmovanje iz zgodovine. Obogatiti jih nameravamo še z dodatnimi načini podajanja vsebine in preverjanja učenčevega znanja. Rezultati samega tekmovanja se lahko zaradi večje motiviranosti otrok za delo še izboljšajo. Takšen način dela z učenci bi lahko prenesli tudi na nekatera druga področja kot popestritev običajnega pouka in pridobivanja ocen na drugačen način.

VIRI IN LITERATURA

- Byrne, R. (2010). Lino It – Collaborative, Multimedia Sticky Notes. Dostopno na: <http://www.freetech-4teachers.com/2010/05/lino-it-online-collaborative-multimedia.html#.UQbkmvKE4rg> (dostop: 28. 1. 2013).
- CŠOD Medved. Zimska fotografija CŠOD-ja. Dostopno na: https://www.google.si/search?q=c%25A1od+medved&oe=utf-8&rls=org.mozilla:sl:official&client=firefox-a&gws_rd=cr&um=1&ie=UTF-8&hl=sl&tbm=isch&source=og&sa=N&tab=wi&authuser=0&ei=vOZHUoaWH8qJ4gS87IHwAw#facrc=_&imgdi=i_&imgrc=3g8di3LEu5QL1M%3A%3BnZEdQln_WWWBSM%3Bhttp%253A%252F%252Fwww.csod.si%252Ffotogalerija%252FDom_Medved.jpg%3Bhttp%253A%252F%252Fwww.csod.si%252Ffotogalerija%252F%253Fgal_num%253D212%3B640%3B480 (dostop: 29. 9. 2013).
- Dobrodošli pri knjižničarki Mateji (2013). Tekmovanje iz zgodovine. Dostopno na: knjiznica.weebly.com (dostop: 28. 1. 2013).
- Drnovšek, M. (2013). Drugačen pristop k pripravam na tekmovanje iz zgodovine. Mednarodna multi-konferenca Splet izobraževanja in raziskovanja z IKT – SIRikt 2013, Kranjska Gora, 15.–17. maj 2013 (str. 548–555). Ljubljana: Miška. Dostopno na: http://prispevki.sirikt.si/datoteke/sirikt_e_zbornik_2013.pdf (dostop: 9. 10. 2013).
- Featherstone, M. (1991). Consumer culture and postmodernism. London: Sage Publications.
- Glogster Beta. (2012). What, why and when is Glogster? Dostopno na: <http://www.glogster.com/what-is-glogster> (dostop: 28. 1. 2013).
- McQuail, D. (2005). McQuail's Mass Communicatuon Theory. London, Thousand Oaks, New Delhi: Sage.
- Mestna knjižnica Ljubljana. (2012). E-izobraževanje. Dostopno na: <http://www.mklj.si/index.php/digitalna-knjiznica/e-izobrazevanje> (dostop: 28. 1. 2013).
- Spletna stran brez avtorja: Zavod Republike Slovenije za šolstvo. Dostopno na: <http://www.zrss.si> (dostop: 28. 1. 2013).

POVZETEK

V enem samem šolskem letu se na posamezni šoli izvede vrsta tekmovanj, ki se jih po navadi udeležijo vedno isti uspešni učenci. Zaradi tako velikega števila si izberejo tista, ki so jim zanimiva, ali pa se na njih ne pripravijo. Da bi se tej zagati izognili, se jim je treba približati in jim pripravo na tekmovanja narediti zabavno. Sodobna tehnologija jim je zelo blizu, zato so bili pri zadnji pripravi na tekmovanje iz zgodovine uporabljeni spletni kvizi, interaktivni plakati, spletne oglasne deske in Googlovi vprašalniki. Tako so se skozi igro naučili tudi zahtevnejšo snov in predelali vso literaturo. Pri tem so se naučili tudi uporabljati nove programe.